

III

(Valmistavat säädökset)

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

512. TÄYSISTUNTO 9. JA 10. JOULUKUUTA 2015

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission kertomus Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle — Kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus 2014”

[COM(2015) 247 final]

(2016/C 071/06)

Esittelijä: Reine-Claude MADER

Euroopan komissio päätti 6. heinäkuuta 2015 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

”Komission kertomus Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus 2014”

[COM(2015) 247 final].

Asian valmistelusta vastannut ”yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 17. marraskuuta 2015.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 9.–10. joulukuuta 2015 pitämässään 512. täysistunnossa (joulukuun 9. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 128 ääntä puolesta ja 1 vastaan 1:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK suhtautuu myönteisesti komission eri aloitteisiin, joilla edistetään talouden toimijoiden (yritysten, kuluttajien, työntekijöiden) etuja suojaavaa tervettä kilpailua.

1.2 ETSK kannattaa toimia, joiden avulla komissio pyrkii varmistamaan kilpailusääntöjen noudattamisen, ja etenkin toimia, joilla torjutaan kilpailunvastaisia käytäntöjä – kuten määräävän aseman väärinkäyttöä. Tällaiset käytännöt haittaavat EU:n talouskehitystä sekä erityisesti pk-yritysten – jotka ovat ensiarvoisen tärkeitä kasvun ja työllisyyden kannalta – ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta luovien yhteisötalouden yritysten talouskehitystä.

1.3 Komitea pitää kuitenkin valitettavana, ettei komissio tälläkään kertaa ole ottanut käyttöön todellista oikeudellista mekanismeita ryhmäkanteita varten, jotta kilpailunvastaisten käytäntöjen uhreille annettaisiin tosiasiallinen mahdollisuus käyttää oikeutta vahingonkorvaukseen.

1.4 Komitea suhtautuu myönteisesti komission työhön sen varmistamiseksi, että säännöt tunnettaisiin ja ne olisivat selkeitä. Tämä antaa vakaan pohjan yrityksille ja näin ollen myös markkinoille. Komitea haluaa muistuttaa tässä yhteydessä, että vähittäiskauppasektorin käytäntöihin on syytä kiinnittää jatkuvasti huomiota.

1.5 ETSK on tyytyväinen sysäykseen, jonka komissio antaa kansallisten kilpailuviranomaisten kanssa tehtävälle yhteistyölle. Niillä on ratkaiseva rooli muun muassa ennaltaehkäisyssä ja kilpailuoikeutta koskevien tiedotuskampanjoiden kehittämisessä, ja niillä tulee komitean mielestä olla käytettävissään riittävät resurssit kyseisten tehtävien hoitamiseksi.

1.6 Kaupan globalisoituminen huomioon ottaen yhteistyötä tulee laajentaa kansainväliselle tasolle, jotta Eurooppa ei joutuisi kärsimään vilpillisestä kilpailusta.

1.7 Komitea toivoo, että EU:n eri elinten (EP, ETSK, alueiden komitea) välistä vuoropuhelua tiivistetään ja ehkä myös vahvistetaan.

1.8 ETSK kannattaa valtiontukisääntöihin tehtyjä muutoksia. Sääntöjä on mukautettu innovatiivisten yritysten tukemiseksi mm. digitaalisella, mikä avaa hyvin laajoja mahdollisuuksia edistää talouskehitystä ja luoda työpaikkoja kuluttajien ja yritysten etujen mukaisesti.

1.9 ETSK tiedostaa komission toimintamahdollisuuksien rajallisuuden verosuunnitteluasioissa, mutta se toivoo, että komissio jatkaa ponnistelujaan verotuksellisten ja sosiaalisten vääristymien korjaamiseksi, rajoittamiseksi tai poistamiseksi toimivaltuuksiensa rajoissa. Tässä yhteydessä tulee huolehtia siitä, etteivät toimet johda kilpailuun alhaisimmasta sääntelytasosta.

1.10 ETSK katsoo, että energiamarkkinoihin on kiinnitettävä runsaasti huomiota. Se suhtautuu myönteisesti Euroopan energiaunionin perustamiseen toimitusvarmuuden ja kohtuuhintaisen energiahuollon varmistamiseksi kaikkialla unionissa.

1.11 Komitea pitää lisäksi tärkeänä toimenpiteitä, joilla edistetään energiansäästöä, energiatehokkuutta ja uusiutuvien energialähteiden kehittämistä.

1.12 Se katsoo, että energiamarkkinoiden avaamisen tulee hyödyttää yksityisiä kuluttajia, joilla ei varsinaisesti ole neuvotteluvalmiuksia.

1.13 ETSK toivoo, että digitaalimarkkinoille pääsyn vapauden varmistamiseksi tehdään kaikki voitava, jotta mahdollistetaan maaseutualueiden taloudellinen kehittyminen. Tähän tavoitteeseen pyrittäessä on perusteltua hyödyntää täydentävästi sekä yksityisiä investointeja että julkista tukea.

1.14 ETSK kehottaa komissiota kiinnittämään myös jatkossa erityistä huomiota finanssipalvelujen tarjoamiseen reaalityökalouden rahoitustarpeiden tyydyttämiseksi ja sen mahdollistamiseksi, että kuluttajat voivat vastaisuudessa saada palveluja mahdollisimman hyvin ehdoin.

1.15 ETSK muistuttaa lisäksi, että käynnistettyjen poliittisten toimien seuranta ja arviointi ovat välttämättömiä.

2. Vuoden 2014 kilpailupolitiikkaa koskevan kertomuksen sisältö

2.1 Tässä vuotuisessa kertomuksessa keskitytään lähinnä digitaalisiin sisämarkkinoihin, energiapolitiikkaan ja finanssipalveluihin. Siinä käsitellään myös kysymyksiä, jotka liittyvät Euroopan teollisuuden kilpailukykyyn parantamiseen, valtiontukien valvontaan, kilpailukulttuurin edistämiseen EU:ssa ja sen ulkopuolella sekä toimielinten väliseen vuoropuheluun.

2.2 Kertomuksessa korostetaan digitaalitalouden merkitystä tekijänä, joka voisi edistää innovointia ja kasvua energia-alalla, liikenteessä, julkisissa palveluissa, terveydenhuollossa ja koulutuksessa. Tässä tarkoituksessa hyödynnetään kaikkia kilpailuoikeudellisia välineitä infrastruktuurin kehittämisen ja uudenaikaistamisen tukemiseksi. Esimerkiksi ”seuraavan sukupolven” nopeiden verkkojen kehittämiseen on annettu valtiontukea varmistaen kuitenkin, että teknologianeutraaliuden periaatetta noudatetaan.

2.3 Älypuhelinmarkkinat kehittyvät hyvin nopeasti, kuten Facebookin WhatsApp-osto yrityskeskittymän tutkiminnan ensimmäisen vaiheen jälkeen osoittaa. Euroopan komissio hyväksyi keskittymän ilman ehtoja sulautuma-asetuksen (asetus N:o 139/2004 ⁽¹⁾) perusteella ⁽²⁾.

2.4 Vuonna 2014 voitiin jälleen todeta, että kilpailuoikeuden soveltamiseen digitaalisella liittyvä tyypillisesti monitahoisia yhteyksiä patentin tuottamien immateriaalioikeuksien soveltamiseen sekä tarve löytää tasapaino kilpailuoikeuden ja immateriaalioikeuksien kunnioittamisen välillä. Tämä ilmenee esimerkiksi Samsungia ja Motorolaa koskevista päätöksistä ⁽³⁾. Vastaavia oikeuksia voi tuottaa myös tekijänoikeus, kuten on osoittanut muodollisen menettelyn käynnistäminen useita suuria amerikkalaisia elokuvastudioita ja eurooppalaisia maksutelevisioyhtiöitä vastaan asiassa, joka koskee maksutelevisiosisällön saatavuutta rajojen yli ⁽⁴⁾.

2.5 Tämän jälkeen kertomuksessa käsitellään energia-alaa ja muistutetaan EU:n energiapolitiikan uudistamisen tarpeesta. Komissio aikoo tukea infrastruktuuri-investointeja luomalla puitteet valtiontuelle ja yksinkertaistamalla valtiontukitoimenpiteiden täytäntöönpanoa: uusi yleinen ryhmäpoikkeusasetus mahdollistaa tietyin edellytyksin sen, että komission ennakkohyväksyntää ei enää tarvita ⁽⁵⁾, kun kyseessä on tuki energiainfrastruktuurille, tuki rakennusten energiatehokkuutta koskeviin hankkeisiin, tuki uusiutuvan energian tuotantoon, tuki saastuneiden alueiden puhdistamiseen tai tuki jätteiden kierrätykseen.

2.6 Suuntaviivoihin ei sitä vastoin sisälly sääntöjä ydinenergian tuesta, vaan komissio tarkastelee sitä edelleen EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan perusteella. Näin tehtiin esimerkiksi Yhdistyneen kuningaskunnan suunnitelmille tukea uuden ydinvoimalan rakentamista ja toimintaa Hinkley Pointissa ⁽⁶⁾.

2.7 Lisäksi kilpailupolitiikan avulla pyrittiin madaltamaan energian hintaa rankaisemalla toimijoita määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä tai salaisesta yhteistyöstä. Kohteina ovat olleet esimerkiksi EPEX Spot ja Nord Pool Spot (NPS) ⁽⁷⁾, Romaniassa toimiva OPCOM ⁽⁸⁾, joka oli käyttänyt väärin määräävää markkina-asemaansa, sekä Bulgarian Energy Holding (BEH) ⁽⁹⁾ ja Gazprom Keski- ja Itä-Eurooppaan suuntautuvien tuotantoketjun alkupään kaasuntoimitusten osalta ⁽¹⁰⁾.

2.8 Kilpailupolitiikan avulla pyrittiin vuonna 2014 myös lisäämään rahoitusalan avoimuutta ja edistämään pankkien sääntelyn ja valvonnan parantamista.

2.9 Komissio suoritti tähän liittyen valvontatoimia Kreikan, Kyproksen, Portugalin, Irlannin ja Espanjan myöntämien valtiontukien osalta ja varmisti, että kehitys pankit eivät väärin kilpailua ⁽¹¹⁾.

2.10 Lisäksi komissio määräsi kahteen otteeseen seuraamuksia RBS- ja JPMorgan-pankeille, jotka olivat yhtäältä osallistuneet lainvastaiseen kahdenväliseen kartelliin tarkoituksenaan vaikuttaa Sveitsin frangin Libor-korkoon ja toisaalta osallistuneet UBS:n ja Crédit Suisse'n kanssa kartelliin, jossa oli kyse Sveitsin frangin määräisten korkojohdannaisten osto- ja myyntiturssien eroista Euroopan talousalueella (ETA) ⁽¹²⁾. Komissio määräsi niille 32,3 miljoonan euron sakot ⁽¹³⁾.

⁽¹⁾ Neuvoston asetus (EY) N:o 139/2004, annettu 20 päivänä tammikuuta 2004, yrityskeskittymien valvonnasta (EUVL L 24, 29.1.2004, s. 1).

⁽²⁾ Asia M.7217 "Facebook/WhatsApp", komission 3. lokakuuta 2014 antama päätös.

⁽³⁾ Asia AT.39985 "Motorola – GPRS-standardin kannalta olennaisten patenttien täytäntöönpano", komission 29. huhtikuuta 2014 antama päätös. Asia AT.39939 "Samsung – UMTS-standardin kannalta olennaisten patenttien täytäntöönpano", komission 29. huhtikuuta 2014 antama päätös.

⁽⁴⁾ Asia AT.40023 "Cross-border access to pay-TV content", 13. tammikuuta 2014.

⁽⁵⁾ Komission asetus (EU) N:o 316/2014, annettu 21 päivänä maaliskuuta 2014, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta teknologiansiirtosopimusten ryhmiin (EUVL L 93, 28.3.2014, s. 17); "Suuntaviivat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan soveltamisesta teknologiansiirtosopimuksiin" (EUVL C 89, 28.3.2014, s. 3).

⁽⁶⁾ Asia SA.34947 "UK – Support to Hinkley Point C Nuclear Power Station", 8. lokakuuta 2014.

⁽⁷⁾ Asia AT.39952 "Sähköpörssit", komission 5. maaliskuuta 2014 antama päätös.

⁽⁸⁾ Asia AT.39984 "OPCOM / Romanian sähköpörssi", komission 5. maaliskuuta 2014 antama päätös.

⁽⁹⁾ Asia AT.39767 "BEH Electricity".

⁽¹⁰⁾ Asia AT.39816 "Upstream Gas Supplies in Central and Eastern Europe", 4. syyskuuta 2012.

⁽¹¹⁾ Asia SA.36061 "UK Business Bank", komission 15. lokakuuta 2014 antama päätös. Asia SA.37824 "Portuguese Development Financial Institution", komission 28. lokakuuta 2014 antama päätös.

⁽¹²⁾ Asia AT.39924 "Sveitsin frangin määräiset korkojohdannaiset", 21. lokakuuta 2014 annettu päätös, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1190_en.htm

⁽¹³⁾ RBS:lle ei määrätty sakkoja, vaan se sai vapautuksen vuonna 2006 annetun, sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevan tiedonannon perusteella, koska se paljasti komissiolle kartellin olemassaolon. RBS välttyi näin noin 5 miljoonan euron sakoilta rikkomukseen osallistumisesta. UBS- ja JPMorgan-pankkien sakkoja pienennettiin, koska ne osallistuivat yhteistyöhön tutkimuksessa komission sakkolievennyksen- ja sakkovapautusohjelman puitteissa. Kaikki neljä pankkia päätyivät ratkaisemaan riidan tekemällä sovinnon komission kanssa, minkä johdosta niiden sakkoja pienennettiin vielä 10 prosentilla.

2.11 Komissio puuttui edelleen monenvälisiin siirtohintoihin perustuviin kilpailunvastaisiin liiketoimintamalleihin, joita Visa Europe, Visa Inc., Visa International ja MasterCard olivat harjoittaneet: yhtäältä se teki sitoviksi Visa Europen tarjoamat sitoumukset ja toisaalta se jatkaa Visa Inc:tä ja Visa Internationalia vastaan aloittamaansa menettelyä, jossa on kyse kansainvälisistä pankkien välisistä maksuista.

2.12 Kertomuksessa kerrotaan myös komission toimista, joiden tavoitteena on elvyttää eurooppalaisten yritysten, etenkin pk-yritysten, kilpailukykyä helpottamalla yritysten rahoituksensaantia niiden kehitysvaiheessa⁽¹⁴⁾ sekä tukemalla tutkimusta ja innovointia uusilla puitteilla, joissa otetaan käyttöön ryhmäpoikkeus⁽¹⁵⁾.

2.13 Pk-yritykset olivat etusijalla myös vähämerkityksisiä sopimuksia koskevan tiedonannon ("*de minimis* -tiedonannon") tarkistamisessa. Tarkistetussa tiedonannossa annetaan niille ohjeita sen arvioimiseksi, kuuluvatko niiden sopimukset yritysten väliset lainvastaiset sopimukset kieltävän SEUTin 101 artiklan soveltamisalaan⁽¹⁶⁾.

2.14 Lisäksi komissio tarkkaili vuonna 2014 erityisesti sitä, miten tietyt yritykset hyödynsivät tiettyjen jäsenvaltioiden erilaisia verojärjestelmiä pienentääkseen verovelvollisuuttaan. Se käynnisti muodollisen tutkintamenettelyn seuraavia yrityksiä vastaan: Apple Irlannissa, Starbucks Alankomaissa ja Fiat Finance & Trade Luxemburgissa.

2.15 Viime vuonna tuli kuluneeksi kymmenen vuotta asetuksen (EY) N:o 1/2003 voimaantulosta ja yrityskeskittymien valvontaa koskevan asetuksen tarkistamisesta⁽¹⁷⁾. Kertomuksessa todetaan tähän liittyen, että olisi suotavaa edistää kansallisten kilpailuviranomaisten riippumattomuutta ja parantaa välineitä, joiden avulla nämä viranomaiset voivat käynnistää menettelyjä ja määrätä seuraamuksia laittomien käytäntöjen johdosta. Siinä korostetaan myös tarvetta järkeistä edelleen yrityskeskittymien valvontaa.

2.16 Komissio toteaa lisäksi, että merkittävä kilpailupoliittinen saavutus vuonna 2014 oli kilpailuoikeuden rikkomisesta johtuvia vahingonkorvauskanteita koskevan direktiivin antaminen ja voimaantulo, kun otetaan huomioon, että kyseisen direktiivin ansiosta EU:n kansalaisten ja yritysten on entistä helpompi saada korvauksia vahingoista, jotka ovat seurausta kilpailusääntöjen rikkomisesta, kuten kartelleista ja määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä.

3. Yleistä

3.1 ETSK kannattaa digitaalisen kehityksen edistämispoliittikkaa sekä aloitteita innovoinnin ja kasvun vauhdittamiseksi. Se katsoo, että laajakaistayhteyksien tulee olla saatavilla kaikkialla EU:ssa ja että tämän toteuttamiseksi saatetaan tarvita valtiontukia yhdistettyinä EU:lta saatavaan täydentävään rahoitukseen. Valtiontukisääntöjen soveltamisesta laajakaistaverkkojen nopean käyttöönoton yhteydessä annetuista suuntaviivoista⁽¹⁸⁾ on oletettavasti hyötyä tässä yhteydessä.

3.2 Koko unionin alueen kattava laajakaistaverkko on myös digitaalisten markkinoiden välttämätön edellytys. Komission tavoitteet ovat vaatimattomampia, sillä yksityisten toimijoiden kiinnostus tiettyjä alueita kohtaan ei ole riittävää. Tämä kokee etenkin maaseutualueita, joiden talouskehitystä on tuettava.

3.3 ETSK kannattaa komission tavoitetta määrätä seuraamuksia kilpailusääntöjen rikkomisesta ja katsoo, että seuraamusten tulee olla suuruudeltaan sellaisia, että niillä on pelotevaikutus, ja että seuraamuksia on kovennettava, jos rikkominen toistuu. Kilpailupoliitikasta on lisäksi tehtävä selkoa – myös yrityksissä –, jotta kilpailunvastaiseen toimintaan ei ryhdyttäisi.

3.4 ETSK toteaa komission tavoin, että älypuhelinien käyttäjämäärä kasvaa. Innovointi on tällä alalla ratkaisevan tärkeää, mutta toimijoille on laadittava pelisäännöt ja niiden on oltava selkeät ja kaikkien tiedossa. Komitea katsoo, että suurten kansainvälisten konsernien (joista yhtenä esimerkkinä voidaan mainita Google) läsnäolo kaikkialla johtaa määräävän markkina-aseman väärinkäytön riskiin ja että on tärkeää varmistaa voimassa olevien sääntöjen noudattaminen, jotta markkinoille voi päästä uusia toimijoita.

⁽¹⁴⁾ Komission tiedonanto "Suuntaviivat valtiontuesta riskirahoitusjärjestelmien edistämiseksi" (EUVL C 19, 22.1.2014, s. 4).

⁽¹⁵⁾ Komission tiedonanto "Puitteet tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtiontuelle" (EUVL C 198, 27.6.2014, s. 1).

⁽¹⁶⁾ Komission tiedonanto vähämerkityksisistä sopimuksista, jotka eivät Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla rajoita tuntuvasti kilpailua (*de minimis* -tiedonanto) (EUVL C 291, 30.8.2014, s. 1).

⁽¹⁷⁾ Neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003, annettu 16 päivänä joulukuuta 2002, perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta (EUVL L 1, 4.1.2003, s. 1); asetus (EY) N:o 139/2004 (ks. alaviite 1).

⁽¹⁸⁾ Komission tiedonanto "EU:n suuntaviivat valtiontukisääntöjen soveltamisesta laajakaistaverkkojen nopean käyttöönoton yhteydessä" (EUVL C 25, 26.1.2013, s. 1).

3.5 Komitea katsoo lisäksi, että patentinhaltijoiden on tarjottava patenttilisenssisopimuksia oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

3.6 Komitea kannattaa tekijänoikeuslainsäädännön mukauttamista digitaalajan tarpeita vastaavaksi ⁽¹⁹⁾: lainsäädännön on ”pysyttävä ajan tasalla”, kuten komissio aivan oikein korostaa.

3.7 Energiamarkkinoiden toiminnan osalta ETSK katsoo, että talous ei voi kehittyä ilman yhteistä energiapolitiikkaa. Se pitääkin ilahduttavana, että komissio ilmaisee tukevansa ajatusta Euroopan energiaunionin perustamisesta.

3.8 Komitea katsoo, että energiaunionista olisi etua yrityksille ja kuluttajille, joiden on niin ikään päästävä osallisiksi kohtuullisista hinnoista ja toimitusvarmuudesta.

3.9 Komitea suhtautuu myönteisesti komission valppaisiin toimiin aidon kilpailun takaamiseksi energiemarkkinoilla ja aloitteisiin kilpailun esteiden poistamiseksi näiltä sääntelemättömiltä markkinoilta. Se toivoo, että komissio pyrkii kaikkiin keinoin ehkäisemään markkinoiden toiminnan puutteet, sillä ne vaikuttavat talouteen.

3.10 Komitea pitää lisäksi erityisen tärkeänä toimenpiteitä, joilla edistetään energiansäästöä, energiatehokkuutta sekä uusiutuvien energialähteiden ja bioenergian kehittämistä.

3.11 ETSK toivoo koko rahoitusosalta eettisempiä ja avoimempia toimintatapoja sekä kasvun tukemista.

3.12 Komitea pitää ilahduttavana, että valtiontukien valvonta on edesauttanut taloudellisten vaikeuksien ratkaisemiseen tärkeiden toimenpiteiden johdonmukaisuutta sekä kilpailuvääristymien vähentämistä ja samalla veronmaksajien rahojen käytön rajoittamista välttämättömään vähimmäismäärään. Se toteaa, että valtiontukien valvonnan avulla on kyetty vähentämään eräitä markkinoilla esiintyviä kilpailuvääristymiä, kun valvontamekanismeja ja niiden täytäntöönpanoa on tehostettu.

3.13 Komission toimet pankkikorttien käyttökustannusten pienentämiseksi ovat johtaneet maksutapahtumien kustannusten alenemiseen 30–40 prosenttia sisämarkkinoilla. Tätä on komitean mielestä syytä korostaa.

3.14 Tavoitteeksi asetettu talouskasvun edistäminen on ehdottoman välttämätöntä, ja sitä voitaisiin tukea tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatio toimintaan myönnettävää valtiontukea koskeviin puitteisiin sisältyvän innovaatiotukipolitiikan avulla.

3.15 ETSK on ilmaissut jo aiemmissa lausunnoissaan kannattavansa komission aloitetta valtiontukien uudistamisesta ja todennut, että uudet suuntaviivat ⁽²⁰⁾ vastaavat paremmin jäsenvaltioiden tarpeita ja markkinoiden realiteetteja. Komitea katsoo, että avoimuuden lisäämisen myötä valtiontukien osoittamisesta saa tarkemman käsityksen. Komission suorittaman valvonnan avulla voidaan varmistaa, että tukia myönnetään asetettujen sääntöjen mukaisesti. Arvioinnin avulla jäsenvaltiot pystyvät varmistamaan, että myönnettyt tuet käytetään asianmukaisesti.

3.16 Komission tiedonanto eurooppalaisten hankkeiden edistämisen edellytyksistä sekä ilmoitus Euroopan strategisten investointien rahaston perustamisesta ovat omiaan edistämään tämän tavoitteen saavuttamista.

3.17 ETSK pitää lisäksi ilahduttavana, että tarve myöntää valtiontukea vaikeuksissa olevien mutta elinkelpoisten yritysten pelastamiseen ja uudelleenorganisointiin tunnustetaan. Se kannattaa toimia kehitystä – etenkin työpaikkoja luovien pk-yritysten kehitystä – haittaavien ja työllisyyteen ja hintoihin vaikuttavien laittomien sopimusten lopettamiseksi.

3.18 Komitea huomauttaa, että suuret yritykset harjoittavat yhä edelleen verosuunnittelua, jossa hyödynnetään verojärjestelmien eroja. Se suhtautuu myönteisesti toimiin, joiden avulla komissio pyrkii toimivaltuuksiansa rajoissa torjumaan tai rajoittamaan verojärjestelmien vääristymiin perustuvaa verojen välttelyä tai lopettamaan sen.

⁽¹⁹⁾ EUVL C 230, 14.7.2015, s. 72; EUVL C 44, 15.2.2013, s. 104.

⁽²⁰⁾ Komission tiedonanto ”Suuntaviivat valtiontuesta riskirahoitus sijoitusten edistämiseksi” (EUVL C 19, 22.1.2014, s. 4).

3.19 Komission ponnistelut sen varmistamiseksi, että kansalliset kilpailuviranomaiset lähentyvät toisiaan ja muita tahoja, ovat erityisen tärkeitä.

3.20 Komitea aikoo seurata tarkasti, millaisiin jatkotoimiin olemassa olevien välineiden parantamiseen tähtäävä valkoinen kirja "Sulautumien valvonnan tehostaminen EU:ssa" johtaa.

3.21 Kun otetaan huomioon kaupan globalisoituminen, ETSK kannattaa monenkeskisen (OECD, kansainvälinen kilpailuviranomaisverkko ICN, UNCTAD) yhteistyön sekä yhteistyö- ja teknisen avun ohjelmien kehittämistä.

3.22 Vuoropuhelulla, jota kilpailun pääosasto käy EP:n, ETSK:n ja alueiden komitean kanssa, tulee varmistaa toteutettua politiikkaa koskevan toimielinten välisen keskustelun avoimuus.

3.23 Vuoropuheluhaluuden olisi säilyttävä myös sen johdosta, että puheenjohtaja Jean-Claude Juncker painotti tällaista poliittista kumppanuutta Margrethe Vestagerille osoittamassaan toimeksiantokirjeessä.

3.24 Toisin kuin komissio ETSK ei katso, että 26. marraskuuta 2014 annetulla direktiivillä 2014/104/EU⁽²¹⁾ ja suosituksella kollektiivisia riidanratkaisumekanismeja koskevista yhteisistä periaatteista kilpailusääntöjen rikkomisen yhteydessä pystytään varmistamaan asianmukaisesti näiden rikkomusten uhrien kollektiivisen oikeussuojan toteutuminen.

4. Erityistä

4.1 Yhteenliitettyjen digitaalisten sisämarkkinoiden edellyttämä herkkä tasapaino innovoinnin, kilpailun ja teollisoikeuksien välillä

4.1.1 Komission mukaan standardointimenettelyjen parantaminen ja yhteentoimivuuden lisääminen ovat keskeisiä sen laatiman digitaalistrategian tehon varmistamiseksi. Komission olisi vain määriteltävä, mitä se tarkoittaa standardointimenettelyjen "parantamisella".

4.1.2 Motorola-tapausta⁽²²⁾, joka on yksi älypuhelimia koskevaan "patenttisotaan" liittyvistä tapauksista, käytetään malliesimerkinä alan yritysten ohjeistamiseksi. Komissio päätti asiassa, että Motorola, jolla oli hallussaan GPRS-standardin kannalta olennaisia patenteja (SEP-patenteja), oli käyttänyt väärin määräävää markkina-asemaansa hakiessaan saksalaiselta tuomioistuimelta kieltotuomiota Applea vastaan ja pyrkiessään panemaan sen täytäntöön. Kyseiset SEP-patentit katsottiin "olennaisiksi", koska ne olivat välttämättömiä GSM-standardin soveltamiseksi. SEP-patenteja hallussaan pitävillä yrityksillä on potentiaalisesti merkittävää markkinavoimaa, ja standardointielimet vaativatkin usein omalta osaltaan, että tällaiset yritykset sitoutuvat lisensoimaan patenttinsa oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin (*fair, reasonable and non-discriminatory*, FRAND) ehdoin, jotta kaikki markkinatoimijat voivat varmasti soveltaa kyseistä standardia.

4.1.3 Edellä mainitussa tapauksessa se, että Motorolan kilpailija Apple ei voinut käyttää Motorolan hallussa ollutta olennaista patenttia, esti sitä valmistamasta ja saattamasta markkinoille tietynlaisia älypuhelimia.

4.1.4 Patentin haltija on oikeutettu nostamaan kieltokanteen kansallisessa tuomioistuimessa, jos patenttia on loukattu, mutta tämä voidaan katsoa väärinkäytöksi, mikäli seuraavat edellytykset täyttyvät: SEP-patentin haltijalla on määräävä markkina-asema, se on sitoutunut mahdollistamaan patentin käytön FRAND-ehdoin, ja kieltokanteen kohteena oleva kilpailijayritys on halukas hankkimaan FRAND-ehdoisensa lisenssin. Komissio ei tästä huolimatta määrännyt Motorolalle sakkoja, koska EU-tuomioistuimilla ei ole vielä oikeuskäytäntöä SEP-patentteihin liittyvien kieltokanteiden laillisuudesta SEUTin 102 artiklan perusteella ja koska kansallisten tuomioistuinten oikeuskäytännöt ovat erilaisia, mutta se määräsi Motorolan lopettamaan asemansa väärinkäytön.

4.1.5 Samankaltaisessa tapauksessa komissio hyväksyi Samsungin tarjoamat sitoumukset pidättäytyä nostamasta Euroopan talousalueella kieltokanteita älypuhelimisiin ja tabletteihin liittyvien SEP-patenttinsa perusteella sellaisia yrityksiä vastaan, jotka suostuvat noudattamaan tiettyä lisensointimenettelyä.

⁽²¹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/104/EU, annettu 26 päivänä marraskuuta 2014, tietyistä säännöistä, joita sovelletaan jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin kilpailuoikeuden säännösten rikkomisen johdosta kansallisen lainsäädännön nojalla nostettuihin vahingonkorvauskanteisiin ETA:n kannalta merkityksellinen teksti (EUVL L 349, 5.12.2014, s. 1).

⁽²²⁾ Ks. alaviite 3.

4.1.6 Nämä tapaukset havainnollistavat sitä, että tasapainoa kilpailun, patenttioikeuden ja innovoinnin välillä – kun perimmäisenä tavoitteena on, että kuluttajat voivat hankkia teknologiatuotteita kohtuuhintaan mahdollisimman laajasta yhteentoimivien tuotteiden valikoimasta – on hyvin hankala saavuttaa.

4.1.7 ETSK kannattaa komission toimia, joilla tähdätään tämänsuuntaiseen kehitykseen, ja kehottaa komissiota pitämään mielessä, että kilpailusääntöjen soveltamisen päämäärä ei ole kilpailu sinänsä vaan kilpailu, joka hyödyttää viime kädessä kuluttajia.

4.1.8 ETSK kannattaa ajatusta yksityisten investointien täydentämisestä julkisilla investoinneilla, jotta EU:hun ei syntyisi digitaalista kuilua. Edellytyksenä on, että valtiontuet eivät haittaa yksityisiä investointeja. "EU:n suuntaviivat valtiontukisääntöjen soveltamisesta laajakaistaverkkojen nopean käyttöönoton yhteydessä" ⁽²³⁾, joka on ehkä merkki komission kiinnostuksesta tätä asiaa kohtaan, on ensimmäinen lopullisesti hyväksytty valtiontuki uudistukseen liittyvä asiakirja.

4.1.9 ETSK katsoo kuitenkin, että komission pyrkimys saavuttaa vuoteen 2020 mennessä se tavoite, että kaikilla unionin alueilla on tarjolla nopeat laajakaistapalvelut (30 Mbit/s) ja 50 prosenttia eurooppalaisista käyttää ultranopeita laajakaistapalveluja (100 Mbit/s), ei ole tarpeeksi kunnianhimoinen.

4.2 Energiamarkkinat

4.2.1 Euroopan energiaomavaraisuuden varmistaminen ja yhdennettyjen energiemarkkinoiden synnyn edistäminen on ensiarvoisen tärkeää energian saannin, energiasaarekoiden poistamisen ja energian toimitusvarmuuden kannalta. EU:lla tulee olla aitoa poliittista tahtoa saavuttaa tämä tavoite ja pyrkiä myös energialähteiden monipuolistamiseen edistämällä uusiutuvan energian käyttöä. Puheenjohtaja Jean-Claude Junckerin tavoitteleva Euroopan energiaunioni ⁽²⁴⁾ tulee varmasti toimimaan tässä poliittisena kannustimena.

4.2.2 ETSK katsoo, että kolmas energiapaketti on pantava ripeästi täytäntöön, etenkin koska rajatylittävään energiakauppaan sovellettavat säännöt ovat edelleen epäyhtenäisiä.

4.2.3 ETSK korostaa, että rakenteelliset uudistukset, joita tarvitaan infrastruktuureihin – etenkin rajojen yli ulottuviin infrastruktuureihin – tehtäviä investointeja haittaavien esteiden purkamiseksi, tulee toteuttaa viipymättä.

4.2.4 ETSK ei epäile sitä, ettei kilpailusääntöjen noudattamisesta huolehtiminen edistäisi kansallisten energiemarkkinoiden avaamista. Tästä ovat osoituksena komission kertomuksessa mainitut asiat "Sähköpörssit" ja "OPCOM / Romanian sähköpörssi" ⁽²⁵⁾, joiden yhteydessä komissio yhtäältä määräsi SEUTin 101 artiklan nojalla sakkoja kahdelle sähköpörssille, jotka olivat sopineet, etteivät ne kilpaile, ja jakaneet alueet keskenään, ja toisaalta määräsi Romanian sähköpörssille OPCOMille SEUTin 102 artiklan nojalla sakkoja muissa jäsenvaltioissa toimivien sähkökauppiainden syrjimisestä.

4.2.5 Komitea askarruttaa kuitenkin väite siitä, että sähkön tukkuhintojen alentuminen kilpailun lisääntymisen johdosta ei ole useinkaan johtanut loppukäyttäjien maksamien hintojen yleisen tason madaltumiseen ⁽²⁶⁾.

4.2.6 ETSK suhtautuu tähän liittyen myönteisesti komission SEUTin 102 artiklan perusteella käynnistämiin Gazpromia koskeviin tutkimuksiin, joissa selvitetään määrävän aseman väärinkäyttöä maakaasutoimituksissa Keski- ja Itä-Eurooppaan ⁽²⁷⁾.

⁽²³⁾ EUVL C 25, 26.1.2013, s. 1.

⁽²⁴⁾ Jean-Claude Juncker, "Uusi alku Euroopalle: Työllisyyden, kasvun, oikeudenmukaisuuden ja demokraattisen muutoksen ohjelma – Poliittiset suuntaviivat seuraavalle Euroopan komissiolle", avauspuheenvuoro Euroopan parlamentin täysistunnossa 15. heinäkuuta 2014.

⁽²⁵⁾ Asia AT.39952 "Sähköpörssit", komission 5. maaliskuuta 2014 antama päätös, ja asia AT.39984 "OPCOM / Romanian sähköpörssi", komission 5. maaliskuuta 2014 antama päätös.

⁽²⁶⁾ Komission tiedonanto "Energian hinnat ja kustannukset Euroopassa", 29. tammikuuta 2014.

⁽²⁷⁾ Asia AT.39816 "Upstream Gas Supplies in Central and Eastern Europe".

4.3 Rahoitus- ja pankkipalvelut

4.3.1 Vuonna 2014 jatkettiin pankkien sääntelyn ja valvonnan perinpohjaista uudelleentarkastelua. Ehdotettujen sääntöjen avulla on eritoten tarkoitus lisätä rahoitusmarkkinoiden avoimuutta.

4.3.2 Komissio on myös pitänyt huolen siitä, että valtiontukea saaneet rahoituslaitokset uudistavat rakenteitaan tai poistuvat markkinoilta, ja kiinnittänyt erityistä huomiota kyseisten rahoituslaitosten välisen kilpailun vääristymisen riskiin⁽²⁸⁾.

4.3.3 ETSK on seurannut kiinnostuneena kilpailunvastaisiin liiketoimintamalleihin kohdistuvia komission tutkimuksia, ja se on ilahtunut toimitusmaksuja koskevista komission ja kansallisten kilpailuviranomaisten päätöksistä.

4.3.4 ETSK on ilmaissut tyytyväisyytensä EU:n tuomioistuimen MasterCard-asiassa antamaan tuomioon⁽²⁹⁾, joka vahvistaa komission tekemän analyysin. Pankkien väliset toimitusmaksut, joita kuluttajat joutuvat maksamaan pankkikorttimaksuista, ovat käytännössä yhä korkeampia, monilukuisempia ja epäselvempiä.

4.3.5 Lisäksi tällaiset liiketoimintamallit ovat haitanneet muiden talouden toimijoiden kuin pankkien pääsyä maksumarkkinoille. Tämentyypiset toimijat voisivat tarjota kuluttajille muita mobiileja ja turvallisia sähköisiä maksuvälineitä esimerkiksi älypuhelinien kautta.

4.3.6 MasterCard-tapaus oli erityinen myös siinä suhteessa, että monenvälisen siirtomaksujen asettamismekanismi katsottiin vaikutuksiin perustuvaksi rajoitukseksi eikä tarkoitukseen perustuvaksi rajoitukseksi.

4.3.7 ETSK pitää ilahduttavana, että niin unionin tuomioistuin kuin unionin yleinenkin tuomioistuin katsoivat, että monenvälisiä toimitusmaksuja ei voida pitää objektiivisesti tarpeellisina MasterCard-järjestelmän toiminnalle.

4.4 Pk-yritysten entistä voimakkaampi tukeminen

4.4.1 ETSK on iloinen pk-yrityksiin kohdistetusta huomiosta, sillä niillä on ratkaiseva rooli kasvun edistämässä ja ne ovat tärkeitä Eurooppa 2020 -tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Se kannattaa komission päätöksiä, joiden tavoitteena on tukea pk-yritysten toiminnan rahoittamista ja mukauttaa sääntöjä niiden erityistarpeisiin.

4.4.2 ETSK on tyytyväinen siihen, että tällaiset toimet on avattu myös asiantuntija-ammattien harjoittajien suuntaan, ja tunnustaa eurooppalaisten vapaiden ammatinharjoittajien merkittävän roolin kasvun kannalta. Kyseiset ammatinharjoittajat varmistavat edustamallaan aloilla keskeiseltä osin osaamisen, jota tarvitaan kansalaisten ja yritysten monitahoisten ongelmien ratkaisemisessa. Komitea suosittaakin, että komissio jatkaa ja mahdollisuuksien mukaan vahvistaa tämänsuuntaisia toimia.

4.4.3 Esimerkiksi valtiontuesta riskirahoitussijoitusten edistämiseksi annetut suuntaviivat⁽³⁰⁾ voisivat tarjota jäsenvaltioille mahdollisuuksia helpottaa pk-yritysten rahoituksensaantia yrityksen käynnistämävaiheessa. Vaikuttaa myös siltä, että suuntaviivat vastaavat paremmin markkinoiden realiteetteja.

4.4.4 Komitea suhtautuu myönteisesti myös komission toimiin määräävän markkina-aseman hyväksikäytön torjumiseksi, sillä se voi luoda esteen pk-yrityksen perustamiselle ja kehittämiselle ja vaikuttaa pk-yritysten toimintaan.

4.4.5 Vuoden 2014 *de minimis* -tiedonannossa⁽³¹⁾ myönnetään poikkeus (safe harbour) sopimuksille, joilla ei ole tuntuvaa vaikutusta kilpailuun, koska niitä toteuttavat yritykset, joiden markkinaosuudet eivät ylitä tiettyjä raja-arvoja. Komissio on myös julkaissut pk-yrityksille tarkoitetun ohjeasiakirjan. Kentällä toteutettavat tiedotustoimet olisivat ETSK:n mielestä kuitenkin tervetulleita.

⁽²⁸⁾ Asia SA.38994 "Liquidity scheme in favour of Bulgarian banks", komission 29. kesäkuuta 2014 antama päätös.

⁽²⁹⁾ Unionin tuomioistuimen asiassa C-382/12 P, MasterCard Inc. ym. vastaan Euroopan komissio, 11. syyskuuta 2014 antama tuomio.

⁽³⁰⁾ Komission tiedonanto "Suuntaviivat valtiontuesta riskirahoitussijoitusten edistämiseksi" (EUVL C 19, 22.1.2014, s. 4).

⁽³¹⁾ Komission tiedonanto vähämerkityksisistä sopimuksista, jotka eivät Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla rajoita tuntuvasti kilpailua (*de minimis* -tiedonanto) (EUVL C 291, 30.8.2014, s. 1).

4.5 Kansallisten kilpailuviranomaisten resurssien lisääminen ja kansainvälisen yhteistyön vahvistaminen

4.5.1 ETSK arvostaa komission ja kansallisten kilpailuviranomaisten laadukasta yhteistyötä. Se katsoo, että yhteistyö mahdollistaa vuorovaikutuksen, joka on välttämätöntä markkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta.

4.5.2 Komitea tukee kaikkia kansallisten kilpailuviranomaisten yhteistyön vaatimia toimenpiteitä. Kilpailuviranomaisilla on oltava tarvittavat resurssit, ja niiden on oltava riippumattomia.

4.5.3 ETSK kannattaa komission aloitteita aidon eurooppalaisen kilpailualueen luomiseksi. Se edellyttää kansallisten lainsäädäntöjen sisältämien perussääntöjen yhdenmukaistamista, sillä näin luodaan varma pohja taloudelliselle toiminnalle sisämarkkinoilla.

4.5.4 Komitea katsoo myös, että jäsenvaltioilla tulee olla käytettävissään kattavat oikeudelliset välineet, jotta ne voivat suorittaa tarvittavat tarkastukset ja määrätä tehokkaita ja oikeasuhteisia sakkoja.

4.5.5 Sakkolievennyks- ja sakkovapautusohjelmat ovat osoittaneet toimivuutensa kartellien torjunnassa, ja niitä olisikin ryhdyttävä soveltamaan kaikissa jäsenvaltioissa.

4.5.6 Monenkeskistä yhteistyötä OECD:n, kansainvälisen kilpailuviranomaisverkon ICN:n ja UNCTADin kanssa tulee jatkaa aktiivisesti, ja komission on pyrittävä siinä keskeiseen rooliin.

4.5.7 ETSK korostaa lisäksi, että ehdokasmaiden kanssa käytävien liittymisneuvottelujen yhteydessä tulee antaa nykyistä enemmän teknistä apua.

Bryssel 9. joulukuuta 2015.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*
